

FAKULTI PENGAJIAN ISLAM
كلية الدراسات الإسلامية
Faculty of Islamic Studies

جورنال التراث

AL-TURATH
Journal of al-Quran and al-Sunnah

AL-TURATH: JOURNAL OF AL-QURAN AND AL-SUNNAH

VOLUME 7 ISSUE 2 2022

E-ISSN 0128-0899

INDEXED BY MYJURNAL

HOME PAGE: <https://www.ukm.my/turath/volume-7-no-2-2022/>

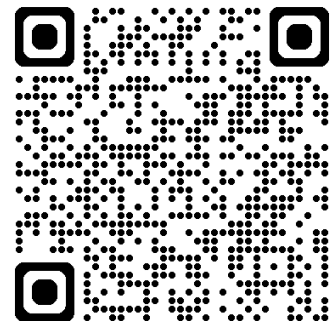
Copyright Information:

This article is open access and is distributed under the terms of Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Publisher Information:

Research Centre for al-Quran and al-Sunnah
Faculty of Islamic Studies
The National University of Malaysia
43600 UKM Bangi, Selangor Darul Ehsan, Malaysia
Tel: +60 3 8921 4405 | Fax: +60 3 8921 3017
Email: alturathjournal@gmail.com

Journal QR Code :

PERANAN NGO PERTUBUHAN JARINGAN HARMONI DALAM KOMUNITI MEMPERKASA SAUDARA KITA DI JOHOR DALAM ASPEK SOKONGAN SOSIAL

The Role of the NGO Harmonious Network Organization in Empowering Our Brothers and Sisters in Johor in the Aspect of Social Support

Nur Najwa Hanani Abd Rahman*, Hazny Saleh, Mohammad Naqib Hamdan, Akmaliza Abdullah, Nasiibah Ramli, Nurul Hawariah Taufek

Akademi Tamadun Islam, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan,
Universiti Teknologi Malaysia, Skudai, Johor
nurnajwahanani@utm.my*(Corresponding author)

Abstrak

Kajian ini membincangkan peranan masyarakat dan NGO dalam pemeraksanaan muallaf dengan penglibatan Pertubuhan Jaringan Harmoni (PJH) dalam sumbangan bantuan yang dilaksanakan kepada muallaf Malaysia di negeri Johor khususnya di kawasan Johor Baharu sebagai kajian kes. PJH ialah sebuah NGO (Pertubuhan Bukan Kerajaan) yang ditubuhkan untuk menjalankan aktiviti dakwah, kesukarelawanan, dan menjaga muallaf. Selain itu, PJH juga merupakan pusat sokongan sosial yang menyediakan bantuan dan keperluan. Kajian ini memfokuskan kepada peranan masyarakat dalam penglibatan PJH dalam meningkatkan jati diri muallaf, pendidikan dan bimbingan agama, kewangan, keusahawanan dan kebajikan, dakwah, dan kaunseling, perundangan serta pelaksanaan program silaturahmi antara ahli PJH dan masyarakat. Usaha ini dilakukan melalui program pengukuhan akidah muallaf iaitu Program Keharmonian Kaum, Dakwah di Kawasan pedalaman Orang Asli, dan dakwah dalam media sosial serta Program Pembangunan Perniagaan. Pengumpulan data dilakukan melibatkan temu bual dengan pemimpin PJH mengenai penglibatan dalam aktiviti yang dijalankan serta bentuk bantuan kepada muallaf. Kajian ini dijalankan menggunakan analisis deskriptif maklumat, temu bual dan penyelidikan profil dan laporan tahunan PJH (2019-2020) serta aktiviti dalam talian di media sosial bagi menjelaskan aktiviti dan sumbangan PJH kepada muallaf di Johor. Kajian mendapati program-program seperti Forum 'Hijrahku Menuju Islam' dan Dakwah Jalanan telah membimbing individu dan keluarga muallaf dalam menghadapi kesukaran selepas keislaman. Impak kajian mendapati inisiatif PJH yang terlibat secara langsung dalam melaksanakan tanggungjawab sosial dapat membantu mencapai kesejahteraan sosial Muallaf dengan objektif utama melaksanakan misi dakwah, tarbiyah, motivasi, pembangunan masyarakat, perpaduan, dan keharmonian kaum.

Kata Kunci: Pertubuhan Badan Bukan Kerajaan, peranan komuniti, pemeraksanaan, kebajikan sosial

Abstract

This study discusses the role of communities and Non-Governmental Organizations (NGOs) in the empowerment of *muallaf* with the involvement of the Pertubuhan Jaringan Harmoni (PJH) in the contribution of assistance implemented to Malaysian *Muallaf* in the state of Johor, especially in the Johor Baharu area as a case study. PJH is an NGO (Non-Governmental Organization) established to carry out *dakwah* activities, volunteerism, and look after the *muallaf*. Apart from that, PJH is also a social support centre that provides assistance and necessities. This study focuses on the role of the community in the involvement of PJH in improving *muallaf* identity, religious education and guidance, finance, entrepreneurship and welfare, *dakwah*, and counselling as well as legislation as well as the implementation of friendship programs between PJH members and the community. This effort is done through the program to strengthen the faith of *muallaf* members, the Racial Harmony Program, *dakwah* in the rural areas of indigenous communities, and *dakwah* in social media as well as the Business Development Program. Data collection involved interviews with PJH leaders about the involvement in the activities carried out as well as forms of assistance to their Muslim members. This study is based on a descriptive analysis of interview information and research of PJH's profile

and annual report (2019-2020) as well as online activities on social media to explain the activities and contributions of PJH to *muallaf* in Johor. The study found that programs such as the 'Hijrahku Menuju Islam' Forum and Street Dakwah have guided individuals and families of *muallaf* in facing difficulties after their conversion. The impact of the study found that PJH initiatives directly involved in implementing social responsibilities can help to achieve the social well-being of the *muallaf* with the main objective of carrying out their mission of *dakwah*, *tarbiyah*, motivation, community development, unity, and racial harmony.

Keywords: Non-Governmental Organization, community role, empowerment, social welfare

PENGENALAN

Malaysia adalah sebuah negara berbilang kaum dan budaya dengan Islam sebagai agama rasmi. Jumlah penduduk semasa Malaysia pada tahun 2021 ialah 33,099,746 orang mengikut angka terkini Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu. Negara ini unik kerana mempunyai tiga kaum utama yang hidup bersama dengan pelbagai agama dan kepercayaan. Melayu, India, dan Cina adalah satu warganegara tetapi mempunyai pelbagai agama, bangsa dan latar belakang budaya. Banci Penduduk dan Perumahan pada Julai 2021 melaporkan bahawa 69.8% peratus rakyat Malaysia dikelaskan sebagai Melayu, 22.4 peratus etnik Cina dan 6.8 peratus sebagai etnik India. Mereka yang tidak tergolong dalam salah satu daripada tiga kumpulan etnik utama dilabelkan 'Lain-lain'. Semua orang Melayu di Malaysia mengamalkan Islam, manakala Malaysia secara perlembagaan adalah sebuah negara sekular. Islam diwakili di Malaysia melalui penggunaan teologi dan perundangan Sunni versi Shafi'i. Islam di Malaysia telah mantap pada abad ke-15 yang dibawa oleh pedagang dari Arab, China, dan benua kecil India adalah antara yang pertama memperkenalkan Islam di negara ini.

Keunikan Malaysia sebagai masyarakat majmuk menjadi faktor perkembangan dakwah di Malaysia (Mohd Faridh Hafez, MO dan Sharifah Hayaati Syed Ismail, 2016). Islam adalah agama yang menggalakkan manusia untuk mengambil tindakan dengan memeluk Islam adalah tindakan penerimaan sebenar dengan hati dan profesyen dengan bibir serta kesanggupan seseorang untuk berkhidmat kepada Allah sebagai hamba yang taat. Penukaran kepada Islam adalah penerimaan rohani secara sukarela terhadap kepercayaan Islam. Ia mungkin dilakukan pada bila-bila masa, secara peribadi atau di khalayak ramai. Setelah memahami dan menghayati syiar kalimah syahadah, maka hendaklah mengisytiharkannya. Ia merupakan titik tolak kepada perkembangan pendaftaran bagi pemeluk baru Islam. Seseorang bukan Islam apabila telah mengucapkan dua kalimah syahadah, masih tidak dianggap sebagai seorang Islam mengikut sistem perundangan di Malaysia sehingga pendaftaran Islamnya dilakukan dengan sempurna mengikut proses dan prosedur yang digariskan oleh pihak berkuasa agama Islam tempatan.

Terdapat beberapa sebab mengapa *muallaf* baru memilih untuk menerima Islam sebagai cara hidup dan proses penukaran akan memberikan pelbagai masalah dalam menghadapi kewujudan baru mereka. Dalam proses menemui visi kebenaran, mereka akan menghadapi pelbagai peringkat yang memerlukan ilmu, kesabaran, dorongan, sokongan, bimbingan, dan inspirasi berterusan sehingga jiwa mereka tenteram (Nur A'thiroh Masyaa'il & Fariza Md Sham, 2009). Seseorang *muallaf* akan menghadapi masalah daripada keluarga, kawan, jiran dan masyarakat sekeliling (Anis Hidayah, Samsiah dan Rizal, 2009). Disebabkan itu, saudara baru memerlukan pelbagai bentuk sokongan seperti sokongan emosi, fizikal, dan rohani serta gaya hidup baharu (Samsiah, Faizah, Lokman, Kamarul & Nur Fatimah, 2014). Penukaran agama melibatkan proses transformasi pelbagai aspek kehidupan yang kompleks dan memerlukan kekuatan mental dengan hubungan sosial yang baik antara masyarakat Islam dan bukan Islam.

Peranan Komuniti

Menurut Syariefudin et al (2017), perkataan '*community*' berasal daripada perkataan Perancis kuno '*communité*' yang asalnya daripada perkataan '*communitas*' daripada bahasa Latin dan jika dipisahkan perkataan '*cum*' membawa maksud dengan/bersama, manakala perkataan '*munus*' membawa maksud memberi. Orang Eropah umumnya menganggap masyarakat sebagai sebuah persahabatan dan persatuan yang menjalankan kerja kemasyarakatan. Manakala, menurut Barry Wellman et. al. (1988), komuniti merujuk kepada individu yang tinggal bersama dengan saudara mara dan jiran tetangga. Komuniti juga merupakan individu di sekeliling kita yang membuat hubungan sosial dan berkomunikasi dengan kita.

Lazimnya, hubungan antara masyarakat dan penduduk setempat terbentuk daripada aktiviti sosial dan ekonomi. Masyarakat juga berperanan menjaga hubungan sosial dalam kalangan penduduk. Sesebuah komuniti

akan menghasilkan hubungan sosial dalam sesuatu kawasan untuk meneruskan kehidupan. Hubungan sosial yang dimaksudkan ialah komunikasi dan interaksi langsung dan tidak langsung antara penduduk yang akhirnya membentuk struktur masyarakat (Anyanwu, 1992). Penduduk tempatan akan mencontohi nilai moral yang baik sekiranya masyarakat yang dibentuk mempunyai ciri-ciri positif dan dapat memberikan sokongan sosial kepada mereka yang memerlukan.

Oleh itu, peranan masyarakat dalam memperkasakan muallaf di Malaysia adalah sangat penting. Proses pengukuhan muallaf baru perlu diberi perhatian oleh semua pihak yang terlibat. Proses ini boleh berjalan dengan lancar dan berkesan sekiranya institusi awam dan swasta bekerjasama dalam menjayakannya. Khadijah et al. (2017) menyatakan bahawa masalah yang dihadapi oleh muallaf ialah tuntutan mereka terhadap sistem sokongan yang kukuh dengan jaminan rohani dan jasmani. Jika kehadiran muallaf menjadi salah satu kebimbangan yang ketara dalam masyarakat Islam bermakna misi dakwah di Malaysia adalah berjaya. Hal ini demikian kerana, peranan utama masyarakat Islam adalah meneruskan usaha nabi Muhammad SWT dalam menyampaikan risalah Islam.

Hasilnya, masyarakat dapat mengenal pasti konflik dan jenis sokongan sosial yang diperlukan oleh muallaf untuk dipertimbangkan oleh semua pihak yang menawarkan sokongan kepada mereka. Badan sokongan sosial perintis yang terlibat untuk membantu muallaf ialah PERKIM (Pertubuhan Kebajikan Islam Malaysia) yang ditubuhkan atas keperluan masyarakat dan dilantik oleh jabatan agama untuk melakukan pertukaran agama dan terus ke Jabatan Pendaftaran Negara (JPN) bagi pengesahan sebagai seorang Muslim. PERKIM ditubuhkan bertanggungjawab terhadap muallaf sehingga tahun 1961, kemudian ditukar kepada The Darul Arqam Missionary Training Centre, dengan misi untuk melahirkan mubaligh yang boleh menyampaikan dakwah Islam kepada orang bukan Islam.

Namun, dua tahun kemudian pada tahun 1963 pusat ini terpaksa dihentikan dan hanya ditubuhkan semula pada tahun 1975 dan dikenali dengan nama singkatan PERKIM sebagai Pusat Latihan Agama. Pada 1979, pusat itu sekali lagi menukar namanya kepada Institut Dakwah Islamiah PERKIM (IDIP) dan beroperasi di Balai Islam, Jalan Ipoh Kuala Lumpur dan kemudiannya di Wisma Selangor, Jalan Universiti, Petaling Jaya. Institut ini berpindah ke tapak tetap di Taman Putra PERKIM, Pengkalan Chepa, Kota Bharu, Kelantan pada 15 Februari 1991 sehingga kini.

Peranan Badan Bukan Kerajaan (NGO)

Menurut A'tiroh Masyaa'il & Fariza (2009), individu bukan Islam akan menganalisis dan menilai kebenaran agama mengikut fitrahnya apabila mencari kebenaran sesuatu agama. Akhirnya, apabila mereka telah menemui agama yang sesuai dengan kehendak hati, seperti ketenangan jiwa, mereka akan terus mencari sehingga menemui Islam yang memenuhi keperluan fitrah manusia. Namun, dalam proses mencari kebenaran, A'tiroh Masyaa'il & Fariza (2009) menyatakan, mereka akan menghadapi kesamaran, ketidakpastian, kekeliruan, dan keraguan yang akhirnya akan membawa kepada cabaran rohani sepanjang mencari tuhan dalam penentuan agama.

Justeru itu, Pertubuhan Jaringan Harmoni (PJH) merupakan sebuah NGO Islam yang berkonsepkan dakwah, dan tarbiyah yang berpusat di Johor Bahru telah membawa misi dakwah dan pembangunan masyarakat untuk mendapatkan perpaduan dan keharmonian kaum dalam menyampaikan gerak kerja mereka. Pertubuhan ini berdaftar dengan Jabatan Pendaftaran Pertubuhan (ROS) di Malaysia pada 4 November 2018, dengan nombor pendaftaran PPM-001-01-04112018 berdasarkan ajaran Islam dan akidah sunnah wal jamaah "Al-Asyairah dan Maturidiah", manakala dari segi fiqh pula mengikut mazhab Imam Syafie manakala Tassawuf merujuk kepada panduan yang dibawa oleh Imam Al-Ghazali.

Walaupun PJH masih merupakan organisasi baharu, mereka mempunyai kekuatan dan tarikan yang unik dalam setiap program dan aktiviti dakwah. Semangat menjalankan kerja-kerja amal ditunjukkan dalam membantu ahli baharu supaya dapat berdiri sendiri dan bekerjasama dengan organisasi sukarelawan lain yang berpengalaman di negara ini seperti Haluan Fitrah, Sahabat, Multiracial Revert Muslim, Pertubuhan Kebajikan Islam Malaysia (PERKIM), Malaysian Chinese Muslim Association (MACMA) dan Kongres India Muslim Malaysia (KIMMA). Program *outreach* PJH bukan sahaja melibatkan muallaf tetapi juga keluarga muallaf yang bukan Islam serta masyarakat sekeliling dalam konteks masyarakat majmuk di Malaysia dengan enam objektif PJH di bawah:

- a) Menegakkan syiar Islam dan menyampaikan syiar kepada setiap lapisan masyarakat.
- b) Menghidupkan budaya dakwah dalam masyarakat.
- c) Memastikan negeri Johor Darul Takzim sebagai pelopor pembangunan syiar Islam.

- d) Setiap aktiviti dijalankan untuk mencapai dakwah.
- e) Memantapkan akidah ahli sunnah wal jamaah.
- f) Meningkatkan perpaduan dan keharmonian kaum.

Pemilihan PJH sebagai subjek kajian kes untuk meneliti penglibatan dan sumbangan mereka kepada muallaf adalah berdasarkan beberapa justifikasi yang menonjolkan kekuatan PJH sebagai salah sebuah NGO Islam di Malaysia yang giat memainkan peranan dalam memperkasakan muallaf. Korten (1990) mendakwa dalam satu kajian penting bahawa keutamaan NGO yang paling mendesak adalah untuk memenuhi keperluan segera terutamanya melalui aktiviti bantuan dan kebajikan. Apabila mereka memperoleh lebih banyak pengalaman dan pengetahuan serta semakin dipengaruhi oleh organisasi luar seperti penderma, mereka mengubah matlamat untuk menubuhkan perniagaan berskala kecil, dan mewujudkan inisiatif pembangunan tempatan yang berdikari. Justeru, kajian ini dilihat menyumbang kepada peranan masyarakat dalam memberi impak kepada individu.

Definisi Muallaf di Negeri Johor

Masyarakat Islam di Malaysia mengenali muallaf dengan pelbagai nama atau istilah seperti 'Saudara Baru' atau 'Saudara Kita' dalam perkataan Melayu. Istilah ini digunakan untuk menandakan seseorang yang baru memeluk Islam. Dengan cara ini, seruan atau gelaran tersebut dapat mendorong saudara-saudara Islam yang lain untuk meningkatkan tali persaudaraan dan kasih sayang sesama mereka. Menurut Khadijah Mohd Khambali et al. (2017), istilah Muallaf bermaksud mereka yang dinakkan atau didamaikan hatinya. Muallaf juga disifatkan sebagai individu yang diambil kira untuk memeluk Islam atau mengukuhkan keislamannya dan lazimnya disebut sebagai saudara baru.

Islam menggambarkan cara hidup yang berasaskan pengabdian sepenuhnya kepada Allah (s.w.t.) untuk mendapatkan ketenangan dalam kehidupan seseorang. Mereka yang masuk Islam tanpa tujuan sebenar masuk Islam akan berada dalam kegelapan kerana mereka tidak akan mendapat cahaya sebagaimana firman Allah subhanahu wa ta'ala:

Jika demikian, adakah orang yang telah dilapangkan Allah dadanya untuk menerima Islam, lalu ia tetap berada dalam cahaya (hidayah petunjuk) dari Tuhannya, (sama seperti orang yang tertutup mata hatinya dengan selaput kederhakaan)? Maka kecelakaan besarlah bagi orang-orang yang keras membatu hatinya daripada menerima peringatan yang diberi oleh Allah. Mereka yang sedemikian keadaan, adalah dalam kesesatan yang nyata. (al-Quran, al- Zumar, Ayat: 22)

Jensen (2006) menyatakan bahawa saudara baru ialah pelakon agamawan yang tidak dilahirkan sebagai seorang Muslim tetapi dilatih dalam tradisi agama Islam di mana mereka tidak pernah berinteraksi. Akibatnya, muallaf baru menghadapi cabaran untuk mengasimilasikan prinsip Islam. Namun, hanya di negeri Johor, mereka digelar 'Saudara Kita'. Tajuk ini menunjukkan sikap terbuka dan penerimaan tanpa syarat masyarakat beragama yang sama di negeri Johor untuk menerima semua Muallaf lebih dekat sebagai sebahagian daripada masyarakat.

Isu Muallaf

Antara isu yang meruncing yang mengaitkan Muallaf dengan persepsi negatif ialah isu kemiskinan, isu bantuan NGO bukan Islam, dan isu permohonan keluar Islam (murtad). Masalah ini biasanya timbul kerana kurangnya bimbingan dalam memahami Islam, faktor penceraian, dan dibuang keluarga sehingga hilang tempat bergantung (Siti Adibah & Siti Zubaidah, 2018). Masalah lain termasuklah kesukaran untuk menyesuaikan diri dengan cara hidup baru dan persepsi menjadi pertikaian mengenai niat untuk memeluk Islam.

Di Malaysia, frasa Muallaf merujuk kepada orang yang baru memeluk Islam. Dari segi bahasa, muallaf berasal daripada perkataan allafa yang bermaksud menyatukan sesuatu dengan yang lain (Ibn Manzur, 2010). Manakala dalam Kamus Dewan, muallaf bermaksud penerbitan dan orang yang baru memeluk Islam adalah saudara baru (Dewan Bahasa dan Pustaka, 2010). Dari segi istilah fiqh Mazhab Syafi'ie, muallaf ialah orang yang memeluk Islam (Syafi'iyy, 2001). Ulama' dalam Mazhab Syafie pula membahagikan muallaf kepada dua golongan iaitu orang Islam dan orang kafir. Muallaf dari golongan kafir pula terdiri daripada dua golongan iaitu kafir yang mengharapkan kebaikan dan Islam dan kafir yang takut akan keburukannya. Walaupun begitu, dua orang kafir itu tidak layak menerima zakat.

Dugaan dan cabaran yang mereka hadapi untuk memeluk Islam adalah lebih sukar berbanding masyarakat yang telah dilahirkan dalam Islam (Nor Raudah, 2015). Antara cabaran yang terpaksa dihadapi termasuklah cabaran menukar nama asal kepada nama Islam dan menghadapi dilema dalam menjaga hubungan dengan keluarga asal serta penerimaan orang Islam terhadap mereka (Suraya & Khadijah, 2018).

Secara umumnya, cabaran yang dihadapi oleh Muallaf boleh dilihat daripada dua sudut iaitu cabaran dalaman dan cabaran luaran. Cabaran dalaman yang dihadapi oleh Muallaf ialah kesan rohani dan tekanan psikologi sebelum memeluk Islam dan selepas memeluk Islam manakala cabaran luaran lebih menjurus kepada perkara yang timbul daripada persekitaran Muallaf sendiri (Faudzinain 2005: 114). Selain itu, pelbagai masalah perlu dihadapi sama ada dari segi emosi, adat resam, budaya, keluarga, ekonomi, kerjaya, birokrasi, perundangan dan sebagainya (Anuar 2012: 144). Justeru, senario berhubung Muallaf sering diperkatakan akhir-akhir ini. Kesedaran masyarakat terhadap beberapa perkara seperti kepentingan Muallaf dalam dakwah Islamiah, masalah Muallaf dan pembangunan dalam semua aspek kehidupan telah membawa kepada keperluan dalam usaha pembangunan Muallaf dengan harapan Muallaf kita juga setanding dengan masyarakat Islam yang lain.

Cabaran Muallaf di Malaysia yang lain termasuklah masalah peruntukan undang-undang pemeluk Islam bagi kanak-kanak di bawah umur lapan belas tahun (Siti Adibah & Siti Zubaidah, 2018) serta isu pelupusan jenazah dan kehilangan hak pusaka (Khadijah et al., 2017). Permasalahan muallaf juga merupakan salah satu fokus kajian dalam media Islam di beberapa majalah Islam di Malaysia seperti Al-Islam, Dakwah, Cahaya, dan Ummi (Suraya Sintang et al.2021).

Oleh itu, disebabkan kerumitan masalah yang dihadapi oleh Muallaf, penglibatan NGO amat diperlukan. Kertas kerja ini diketengahkan untuk menggambarkan peranan dan penglibatan PJH sebagai salah satu NGO yang aktif dalam aktiviti kesukarelawanan dan berperanan sebagai pusat sokongan kepada umat Islam baharu dalam membantu mereka ke arah cara hidup Muslim sejati.

Peranan Masyarakat Dalam Penglibatan PJH

Menurut James Laeng (2014), NGO adalah rakan sinergi kepada Majlis Agama Islam dan Jabatan Negeri yang menghadapi sekatan masa dan sumber manusia. Mereka memerlukan struktur sokongan yang kuat daripada seluruh masyarakat Islam. Sokongan daripada NGO yang menangani isu kebajikan dan yang memahami halangan serta dilema yang mereka alami sebagai muallaf adalah antara sistem sokongan yang diperlukan. Justeru, penggabungan tenaga dan kerjasama yang sistematik dan kuat seperti Jabatan Agama dan NGO dalam melayani keperluan rohani dan kebajikan Muallaf adalah sangat penting (Siti Adibah & Siti Zubaidah).

Muallaf di Malaysia menurut Siti Adibah & Siti Zubaidah (2018) menyatakan lima keperluan utama perlu dipenuhi dan diuruskan oleh pihak yang bertanggungjawab iaitu jati diri, pendidikan dan bimbingan agama, kewangan, keusahawanan dan kebajikan, dakwah, dan kaunseling serta perundangan. Akibatnya, pertalian seorang Muslim baru dengan masyarakat dapat memastikan dan menggalakkan pengukuhan serta pengekalan akidah tauhid dalam jiwanya. Justeru, pengurusan tertinggi PJH telah merangka tindakan yang merangkumi kesemua 5 keperluan dalam aktiviti dan program yang dilancarkan oleh PJH sepanjang penubuhannya sejak 2018 seperti yang dinyatakan di bawah:

1. Identiti

Hari ini di Malaysia, Islam adalah salah satu ciri paling asas yang memisahkan seorang Melayu daripada bukan Melayu, dan semua orang Melayu adalah beragama Islam mengikut undang-undang seperti yang ditakrifkan oleh Perkara 160 Perlembagaan Malaysia. Dalam artikel ini, ditegaskan bahawa Melayu Itu Islam Dan Islam Itu Melayu. Ini menjadi perkara yang sukar bagi Muallaf. Apabila memeluk Islam nama itu bertukar kepada nama Islam yang biasanya nama Melayu. Persepsi daripada keluarga bukan Islam sentiasa mengatakan bahawa Muallaf telah menjadi Jati Diri Melayu. Perkara ini berlaku kepada ahli PJH dan telah diselesaikan dengan bantuan kaunselor PJH beberapa tahun lalu.

“Saya orang Cina, nama sebenar saya Ong Siew Lian. Selepas memeluk Islam, saya menukar nama kepada Nurul Sya’adah Binti Abdullah. Ya, saya selesa dengan nama ini, lebih-lebih lagi bila bersama orang Melayu. Kadang-kadang mereka tidak perasan yang saya muallaf kerana cara saya berpakaian. Tetapi masalahnya ialah keluarga bukan Islam saya tidak menyukai identiti ini. Mereka merasakan Islam telah membawa saya jauh dari mereka. Saya rasa tertekan”. (Nurul Sya’adah Abdullah, Naib Presiden PJH)

Ahli muallaf di PJH dinasihatkan agar memilih nama Islam yang baik. Walau bagaimanapun, tiada keperluan untuk menukar nama. Dibolehkan bagi mereka mengekalkan nama asal mereka. Malahan, ada yang kembali kepada nama sebelumnya setelah menukar nama Islam. Inilah yang berlaku kepada Presiden PJH Muhammad Razif Shah Abdullah yang dikenali sebagai Bro Razif selepas memeluk Islam. Sejak itu, beliau mendapati ibunya agak kecewa dengan nama Islamnya kerana arwah datuknya yang memberikan nama lamanya.

“Saya membuat permohonan untuk menukar nama saya kembali kepada nama asal dan ia telah pun diluluskan. Kemudian, saya memberitahu ibu saya dan dia sangat terkejut. Dia bertanya kepada saya tentang agama saya. Saya menjelaskan kepada ibu saya bahawa nama Islam bukan nama saya dan saya masih seorang Islam dengan nama Iban saya. Ibu saya sangat gembira. Dia kini cuba memahami Islam dan memutuskan untuk memeluk Islam pada tahun akan datang ini”. (Razif Shah Abdullah, Presiden PJH)

Mendapatkan kad atau sijil pemeluk Islam sangat penting sama ada muallaf masih hidup atau mati kerana boleh menjadi bukti mutlak apabila timbul perselisihan faham mengenai status agama. Sebagai sebuah NGO, PJH sentiasa bersedia membantu ahlinya dari segi menguruskan proses memeluk Islam dengan membawa mereka ke JAKIM dan menguruskan segala dokumen untuk pendaftaran dengan Jabatan Pendaftaran Negara. PJH juga sedang mencari derma dan dana daripada syarikat individu dan korporat untuk membantu muallaf baru.

2. Pendidikan Agama dan Bimbingan

Pendidikan dan bimbingan agama amat diperlukan oleh umat Islam baharu (Azaruddin & Khadijah, 2015). Pendidikan dan bimbingan ini boleh diperolehi melalui penyertaan dalam kelas yang disediakan sama ada oleh agensi Islam atau NGO. Justeru, di PJH, banyak kelas seperti kelas membaca al-Quran dan kelas fardu ain, program ceramah, dan forum turut dianjurkan bagi membuka minda umat Islam baharu. Menjadi seorang Muslim bukan sekadar teori, tetapi penghayatan dan kefahaman adalah kesempurnaan ketika melakukan amalan ibadah. PJH mementingkan ilmu beserta hikmahnya.

“Kebanyakan program kami adalah untuk memberi gambaran tentang cara hidup dalam Islam dan menyemai iman dan tauhid yang teguh kepada Allah SWT. Jika mereka tidak memahami konsep tersebut maka sukar untuk mengharunginya dalam kehidupan sebenar”. (Nur Sya’adah Abdullah, Naib Presiden PJH)

“Antara program itu, terdapat kelas Fasa kefahaman Islam tentang aqidah dan tauhid serta program pembuka minda iaitu ‘Forum Keindahan Islam’ dan ‘Forum Hijrah Muallaf’. (Muhd Zafran Zainal Abidin, Pegawai Perhubungan Awam PJH)

Untuk membimbing mereka ke dunia baru, muallaf muda memerlukan pendidikan dan bimbingan agama sepenuhnya. Kurang nasihat dan bantuan dalam mengamalkan gaya hidup berteraskan Islam boleh menyumbang kepada mereka kembali kepada agama mereka. Menurut Muhammad Yusuf Marlon et al. (2017), terdapat segelintir umat Islam baharu yang tidak dapat memahami Islam secara menyeluruh. Menurut Ahmad Yunus (2017), kebanyakan kejadian kembali kepada agama mereka di Malaysia adalah berpunca daripada kurangnya hala tuju agama dan kurangnya kefahaman tentang akidah Islam.

3. Kewangan, Keusahawanan Dan Kebajikan

Kehidupan muallaf selepas membuat pertukaran agama disifatkan sebagai sukar. Menurut Siti Adibah & Siti Zubaidah (2018), majoriti mereka akan menghadapi masalah kehidupan dan kewangan, seperti dibuang keluarga, dipecat, ditinggalkan oleh kawan-kawan dan sebagainya.

“PJH kini melaksanakan Program Latihan Usahawan dan menghasilkan sabun dobi yang halal dan tulen sebagai produk jenama kami sendiri. Produk dobi ini mampu memberi peluang perniagaan dan menjana pendapatan ahli sehingga RM3000 sebulan”. (Mohd Shafie Abdullah, Pegawai Perniagaan dan Pembangunan, PJH)

Akibatnya, bantuan kewangan dan bukan kewangan diperlukan untuk memastikan kelangsungan hidup mereka. Bantuan kewangan yang sentiasa diperolehi oleh badan kebajikan dan kerajaan adalah umpama hadiah saguhati kerana masuk Islam dan elaun kehadiran kelas bimbingan agama. Manakala bantuan bukan kewangan pula dibekalkan dalam bentuk keperluan seperti makanan, pakaian, tempat tinggal, dan rawatan perubatan.

4. Dakwah dan Kaunseling

Aktiviti dakwah dan kaunseling diperlukan untuk menguatkan semangat menghadapi cabaran dan tekanan hidup sebagai seorang muslim yang baru. Dakwah boleh dilakukan melalui kaedah ziarah secara berkala sama ada dengan berkunjung ke rumah untuk mengetahui keadaan semasa mereka. Contoh program yang dikendalikan oleh PJH ini seperti Program Santuni Muallaf dan Program Ziarah Muallaf.

Program terbaik yang dilakukan oleh PJH ialah Street Dakwah. Masyarakat memberi reaksi positif terhadap program yang dilihat begitu hidup kerana gerak kerja dakwah dilakukan dengan ceria dengan kerjasama pemuzik jalanan yang berkonsepkan Dakwah Santai. Menurut James Laeng@Jamaluddin & Yusman (2014), program ini merupakan program dua hala yang dapat membina hubungan sesama muallaf dan dalam masa yang sama, masyarakat dapat mengukuhkan keyakinan mereka terhadap Islam.

Kajian juga mendapati bahawa kaunseling dapat menyelesaikan kebanyakan masalah Muallaf yang ingin meninggalkan Islam (Nor Ashikin & Siti Zubaidah, 2017). Selain itu, kaunseling juga diperlukan sebagai platform untuk meluahkan perasaan dan menyelesaikan kekeliruan yang dihadapi oleh anggota PJH yang baru.

"Sudah ada kaunselor berdaftar menjadi sukarelawan PJH pada tahun 2020 di PJH, tetapi kaunselor terpaksa menarik diri kerana keadaan yang tidak diingini." PJH pula memang sedang mencari kaunselor pengganti untuk menjalankan kerja-kerja kaunseling kepada ahli kita." (Razif Shah Abdullah, Presiden PJH)

5. Perundangan

Dari segi perundangan, masih terdapat kelemahan tertentu, khususnya dari segi bidang kuasa mahkamah dalam memutuskan status agama seseorang muallaf, lebih-lebih lagi selepas kematian dan peruntukan keluar Islam. Pada hakikatnya, apabila terdapat kontroversi undang-undang mengenai pembubaran perkahwinan terdahulu muallaf dengan pasangan bukan Islam, hak penjagaan anak dan penentuan status agama. Menurut Sharifah Hayaati Syed Ismail al-Qudsy & Nurhidayah Mohamed Hamidi (2020) isu tersebut menjadi lebih serius jika tidak ditangani dengan cepat dan boleh mengakibatkan muallaf mengambil keputusan untuk keluar daripada Islam.

KESIMPULAN

Meneliti kepada keperluan Muallaf yang penyempurnaan tugas dan tanggungjawab bagi memenuhi keperluan Muallaf tidak boleh dikendalikan oleh agensi agama sahaja. Ia memerlukan kerja berpasukan, kerjasama dan sistem sokongan daripada komuniti dan pertubuhan bukan kerajaan (NGO) yang terlibat secara langsung dengan kumpulan sasaran.

Peranan masyarakat khususnya sukarelawan dalam mana-mana NGO adalah penting. Sememangnya PJH mempunyai kekuatan sebagai sebuah NGO yang aktif membantu dan menyokong muallaf dalam berkongsi mesej universal Islam dalam membantu muallaf untuk meneruskan kehidupan. Kebanyakan aktiviti utama mereka memerlukan maksimum kira-kira 30 sukarelawan dan hampir 200 peserta. Marwan et al. (2017) menyatakan NGO berperanan sebagai inovator dan perintis dalam mencari peluang baharu untuk menawarkan perkhidmatan kepada sesuatu masalah masyarakat. Dalam masa yang sama, kerajaan memerlukan kerjasama NGO yang bersemuka secara langsung dengan masyarakat.

Oleh itu kajian mendapati usaha yang dilakukan oleh PJH yang terlibat dalam misi "Raih Harmoni, Letak Di Hati" telah memberi impak positif kepada individu dan keluarga Muallaf yang menghadapi kesusahan. Impak kajian mendapati program pampasan relatif baharu yang dijalankan di PJH bukan sahaja menunjukkan keprihatinan PJH untuk melaksanakan tanggungjawab sosial malah meningkatkan kesejahteraan dan memperkasakan masyarakat muallaf di negeri Johor.

Penghargaan

Artikel ini adalah sebahagian daripada penemuan penyelidikan yang dibiayai oleh Skim Geran Penyelidikan Fundamental (FRGS/1/2019/SSI03/UTM/02/4) di bawah Kementerian Pengajian Tinggi Malaysia.

Rujukan

- Anuar Puteh, Ideris Endot, Sazliza Mat Isa, Mohamad Zulkifli Abdul Ghani, Ahmad Irdha Mokhtar & Noraini Zakaria. 2014. In Siti Rugayah Hj. Tibek, Fariza Md. Sham & Muhammad Hilmi Jalil (Eds.), *Pembangunan Dakwah Muallaf*. Instituti Islam Hadhari, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Anuar Puteh, Abd. Ghafar Hj. Don, Badlihisham Mohd. Nasir, Razaleigh Muhamat, Muhammad Faisal Ashaari & Zarinah Sezali. 2012. Cabaran Wanita Saudara Baru Bekerjaya di Daerah Sabak Bernam *Jurnal al-Hikmah* 4, 23-36. UKM
- Azaruddin, A., & Khadijah, M. K. 2015. Faktor Pemelukan Agama Islam: Kajian terhadap Komuniti Saudara Muslim Cina di Negeri Terengganu. *MANU*, 22, 21–45.
- Dakwah Ke Kampung Ini Sukar. 2020. <https://hidayahcentre.org.my/2020/08/18/dakwah-ke-kampung-ini-sukar-silap-langkah-boleh-jadi-mangsa-buaya/>, diakses pada 15 November 2020.
- Dewan Bahasa dan Pustaka. 2010. *Kamus Dewan* (Noresah binti Baharom, Nor bin Ab Ghani, Ibrahim bin Ahmad, Azizah binti Supardi, Saidah binti Kamin, Aziah binti Tajudin, Salmah binti Jabbar, Hairani binti Mohd Khalid, & Rodziah binti Abdullah (eds.); Ed. Keempat). Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ibn Manzur. 2010. *Lisanul Arab*. Kaherah: Dar Al-Sodir.
- James Laeng @Jamaluddin Abdullah & Yusman Nawazir. 2014. Mendepani Cabaran Tarbiah NGO dan Kebajikan Muallaf. In Siti Rugayah Hj. Tibek, Fariza Md. Sham & Muhammad Hilmi Jalil (Eds.), *Pembangunan Dakwah Muallaf*. Instituti Islam Hadhari, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Khadijah Mohd. Khambali@Hambali, Azarudin Awang, Suraya Sintang, Nur Farhana Abdul Rahman, Wan Adli Wan Ramli, & Khairul Nizam Mat Karim. 2017. Muhajir Penjana Interaksi dan Toleransi Beragama Saudara Baru-Muslim-Non-Muslim. *Akademika*, 87(2), 63–76.
- Laporan Tahunan PJH. 2019.
- Laporan Tahunan PJH. 2020.
- Razif Shah Abdullah. Presiden PJH (Presiden, Pertubuhan Jaringan Harmoni (PJH). Temubual bersama pengkaji (22 March 2022).
- Siti Adibah Abu Bakar & Siti Zubaidah Ismail. 2018. Pengurusan Muallaf di Malaysia: Kerjasama Dinamik Antara Agensi Kerajaan dan Bukan Kerajaan. *Journal of Usuluddin*, 46(2), 97–122.
- Siti Adibah Abu Bakar & Siti Zubaidah Ismail. 2018. Undang-Undang Pemelukan Islam Di Malaysia Law on Conversion to Islam in Malaysia. *Jurnal Syariah*, 26(3), 301–326.
- Suraya Sintang, Kasim Mansur, Dayangku Aslinah Abd. Rahim, Sarip Adul, Dullah Muluk, & Roslinah Mahmud. 2018. “Saudara Baru” di Sabah: Isu dan Permasalahan Masakini. *Jurnal Penyelidikan Islam*, Bil. 30, 140–160.
- Suraya Sintang, & Khadijah Mohd. Khambali@Hambali. 2014. Saudara Baru dan Peranannya dalam Dialog antara Agama. *Jurnal Pusat Penataran Ilmu & Bahasa*, 20, 109–125.
- Mohd Syariefudin bin Abdullah, Mansor Mohd Nor, Ahmad Rizal Bin Mohd Yusof & Faridah Binti Che Husain. 2017. Konsep Komuniti Dan Perkembangannya: Suatu Tinjauan Kritikal Terhadap Penggunaannya. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 12(3).
- Nurul Sya’adah Abdullah, Vice President Pertubuhan Jaringan Harmoni (PJH). Temubual bersama pengkaji (22 March 2022).
- Mohd Shafie Abdullah, Business and Development officer Pertubuhan Jaringan Harmoni (PJH). Temubual bersama pengkaji (22 March 2022).
- Mohd Zafran Zainal Abidin, Public Relations Officer Pertubuhan Jaringan Harmoni (PJH) Temubual bersama pengkaji (22 March 2022).
- Mohamed Azam Mohamed Adil et.al. Murtad dan Kebebasan Beragama: satu Kajian Kes di Selangor, MAIS, Disember 2010.
- Sharifah Hayaati Syed Ismail al-Qudsy & Nurhidayah Mohamed Hamidi, Muallaf di Malaysia: Isu dan Penyelesaian Pentadbiran oleh Majlis Agama Islam Selangor, USM, November 2021. Syafi’iyy, I. (2001). *Al-Umm* (R. F. A. Muttalib (ed.)). Dar Al-Wafa’.
- Nur Najwa Hanani Abdul Rahman, Akmaliza Abdullah, Mohammad Naqib Hamdan, Aimi Wafa Ahmad. Hubungan Emosi Dan Akhlak Dalam Kekeluargaan Saudara Baru Selepas Memeluk Islam. *Jurnal*

- Umrans – International Journal of Islamic and Civilizational Studies*. 6(3)2: 55- 66.
- Patterson, O., Weil, F. & Patel, K. The Role of Community in Disaster Response: Conceptual Models. *Popul Res Policy Rev* 29, 127–141 (2010).
- Zuliza Mohd. Kusrin. 2001. Pendaftaran Memeluk Agama Islam di Malaysia. *Jurnal Islamiyyat*, 22: 13-24.